

ÍRÁN

Stručný politický a náboženský vývoj

Marek Čejka

ÍRÁN - PERSIE

CARTE DE PERSE

dressée pour l'usage du ROY

Par G. Delisle premier Geographe de S. M. de l'Académie Royale des Sciences

APARIS

Chez l'Auteur sur le Quay de l'Horloge avec Privilège de S. M. le 20 Decembre 1744

Echelle

Wierstas ou Miles de France de 6 au degré

Lignes communes de France de 25 au degré

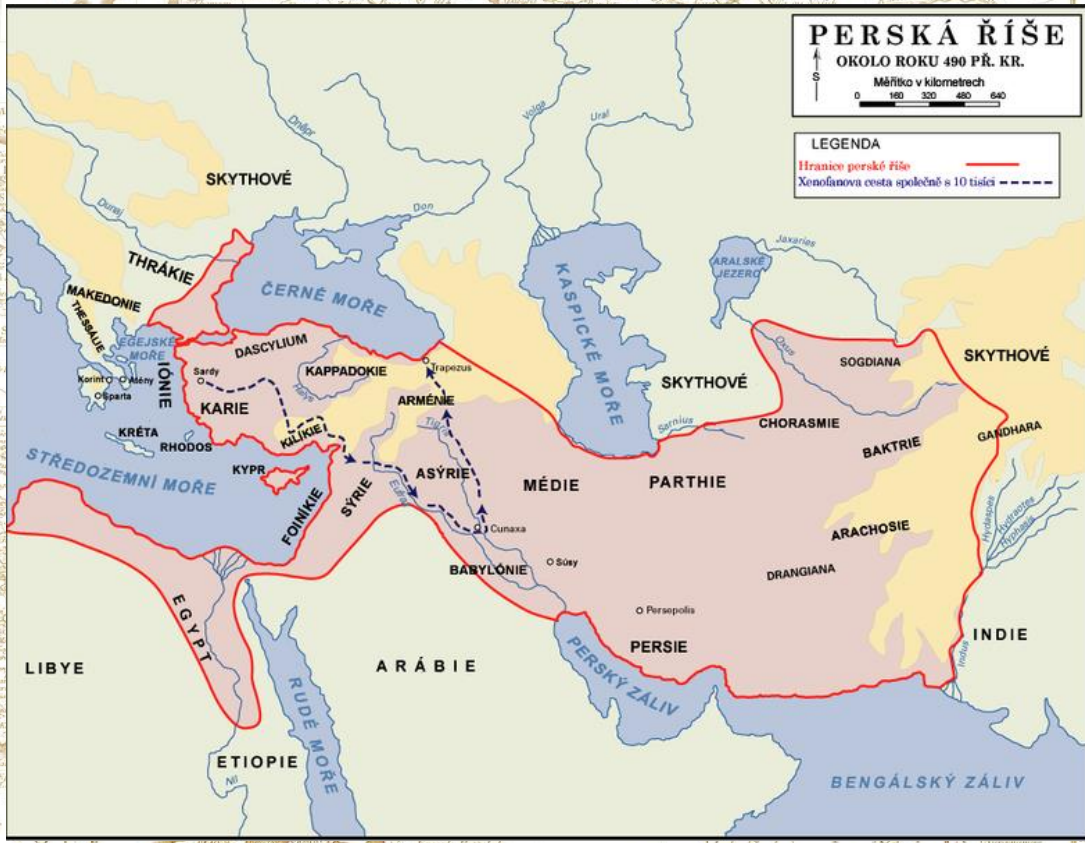
Pojmy „Írán“ a „Persie“ jsou zaměnitelné (ve smyslu „Nizozemí“ a „Holandsko“)

Perská říše:

- Staroperská (550–330 př. n. l.) – Kýros, Dareios, Xerxes, ...
Achajmenovci - Persepolis
- Nová (224–651 n. l.) – Sásánovci
- hedvábná stezka

Další vládcí nad územím:

- Alexandr Veliký,
- makedonští Seleukovci,
- parthští Arsakovci
- Arabové (islamizace)
- Ummájovci
- Abbásovci
- Mongolové
- říše Timúra Tamerlána
- dynastie Sáfíovců
(1501–1736/1773 – šíitský
islám státní náboženství)
- dynastie Kadžárovců (1794 – 1925)

PERŠANÉ

- Indoevropáné
- Jazyk farsí – perština
- Spojování s obdobím ještě před 1. perskou říší
- Jedna etnicita avšak různé náboženské identity:
  - Ší'itští muslimové, zoroastriáni, křesťané, židé, baháisté, někdy i sunnité

Peršané

Zoroaster

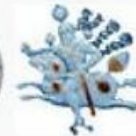
Kýros II.

Dareios I.

Artemisia I.

Šápúr II.

Máni

Geber

Al-Chorezmi

Babak Khorramdin

Rhazes

Farábí

Firdausi

Aliboron

Avicenna

Omar Chajjám

Nizami Ganjavi

Sa'dí

Tusi

Rúmi

Háfiz

Mumtaz Mahal

Mohammad Reza Šadžarian

Googoosh

Asghar Farhádi

Leila Hatami

NÁBOŽENSTVÍ V ÍRÁNU

- Ší'itští muslimové (90% z celkových cca 75 miliónů)
- Sunnitští muslimové (8%)
- Křesťanství (1%)
  - Výrazné jsou arménské církve (až 200 000)
  - Chaldejská církev
  - Asyrská církev
- Zoroastrianismus
- Judaismus
- Baháismus

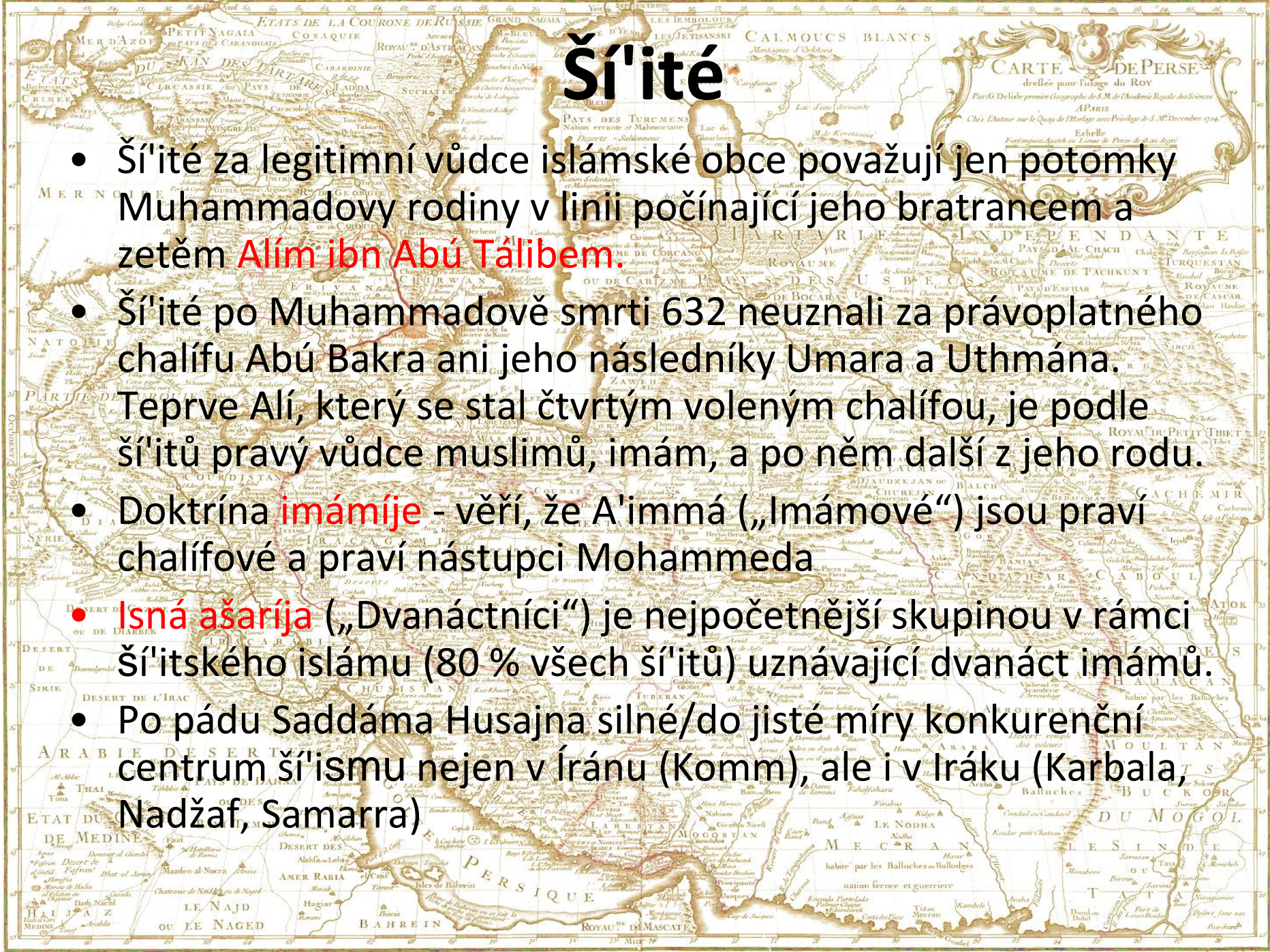

Ší'ité

- Ší'ité za legitimní vůdce islámské obce považují jen potomky Muhammadovy rodiny v linii počínající jeho bratrancem a zetěm **Alím ibn Abú Tálibem**.
- Ší'ité po Muhammadově smrti 632 neuznali za právoplatného chalífu Abú Bakra ani jeho následníky Umara a Uthmána. Teprve Alí, který se stal čtvrtým voleným chalífou, je podle ší'itů pravý vůdce muslimů, imám, a po něm další z jeho rodu.
- Doktrína **imámíje** - věří, že A'immá („Imámové“) jsou praví chalífové a praví nástupci Mohammeda
- **Isná ašarija** („Dvanáctníci“) je nejpočetnější skupinou v rámci ší'itského islámu (80 % všech ší'itů) uznávající dvanáct imámů.
- Po pádu Saddáma Husajna silné/do jisté míry konkurenční centrum ší'ismu nejen v Íránu (Komm), ale i v Iráku (Karbala, Nadžaf, Samarra)

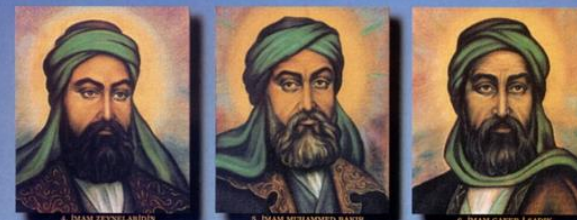

12 imámů

- **Alí ibn Abú Tálíb** (600–661)
- Hasan ibn Alí (625–669)
- Husajn ibn Alí (626–680)
- Alí ibn Husajn (658–713)
- Muhammad ibn Alí (676–743)
- Dža'far as-Sádik (703–765)
- Músa ibn Džafar (745–799)
- Alí ibn Músa (765–818)
- Muhammad ibn Alí (810–835)
- Alí ibn Muhamad (827–868)
- Hasan al-Askarí (846–874)
- **Muhammad al-Mahdí „Skrytý imám“**
(868–současnost)

12 İMAMLAR

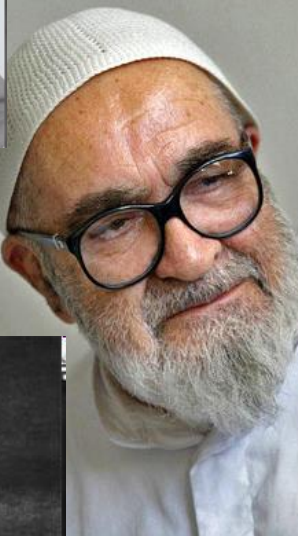
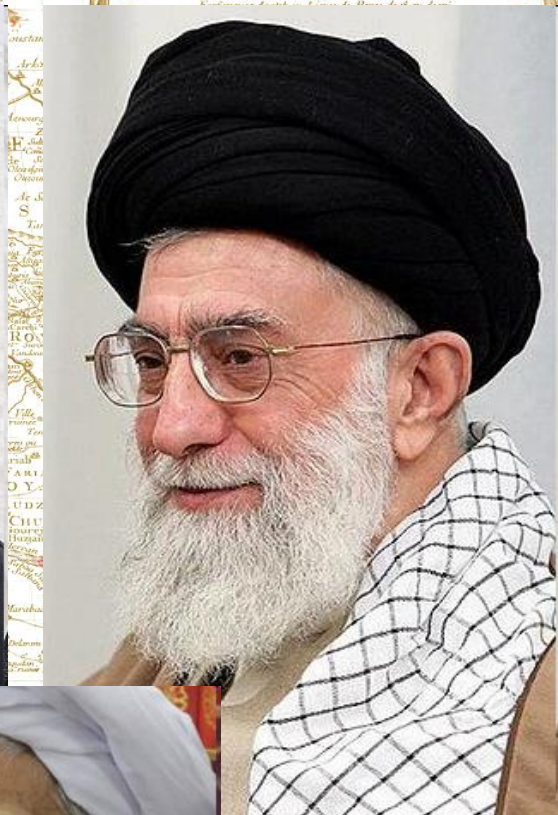
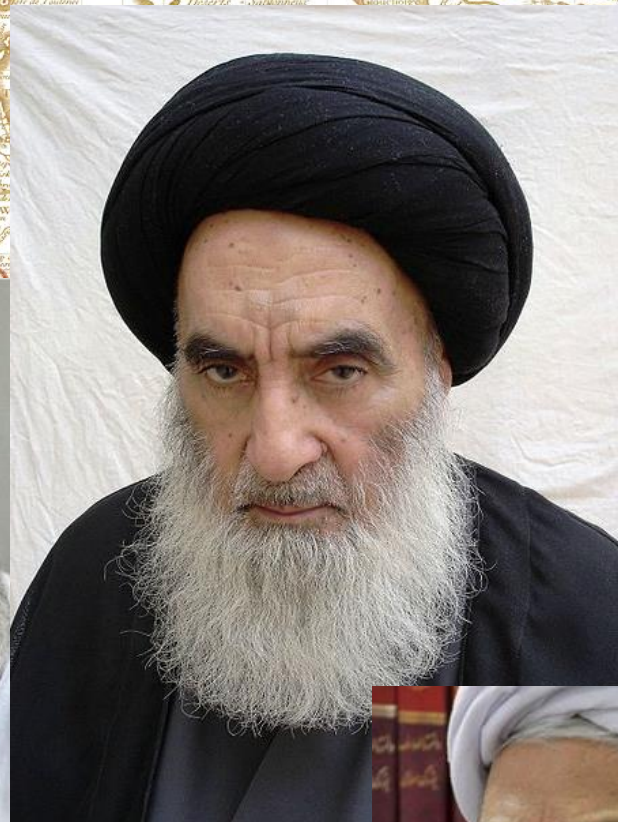

NÁBOŽENSKÉ AUTORITY ŠÍITSKÉHO ISLÁMU

- Odlišné od sunnitského – mají své vlastní autority a náboženské právníky (soudce či ty, kteří vydávají fatwy)
- **Ajatolláh/ájatolláh** („znamení Boží“), ajatolláhů jsou stovky
- Jen někteří jsou považováni za velké **ajatolláhy** (ti bývají považováni za **mardža i-taklíd** - „příklad k napodobení“)
- **modžtahed, hodžatoleslám** – nižší v šíitské hierarchii

NEJZNÁMĚJŠÍ VELCÍ AJATOLLÁHOVÉ

Chomejní, Fadlalláh, Montazerí, Sistání, Saneí, Chameneí

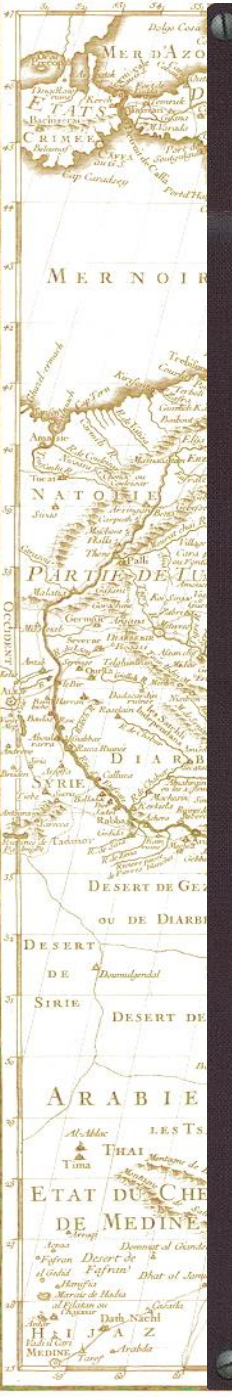
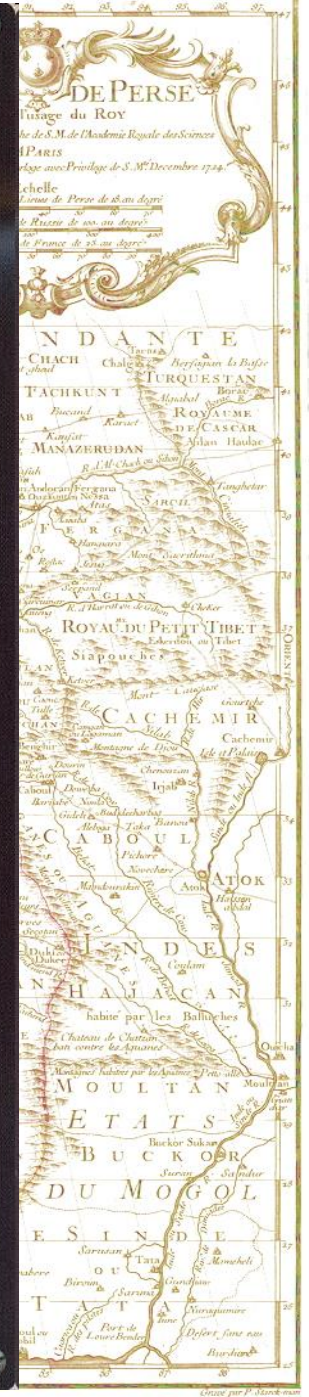
Ethnoreligious Distribution

0 100 200 Kilometers
0 100 200 Miles

Boundary representation is not necessarily authoritative.

765847AI (C00260) 8-04

Gravé par P. Bligny

REGIONY a JAZYKY

- **Íránské národy/
jazyky**

- Peršané
- Balúčové

- **Semitské
národy**

- Arabové
- Židé

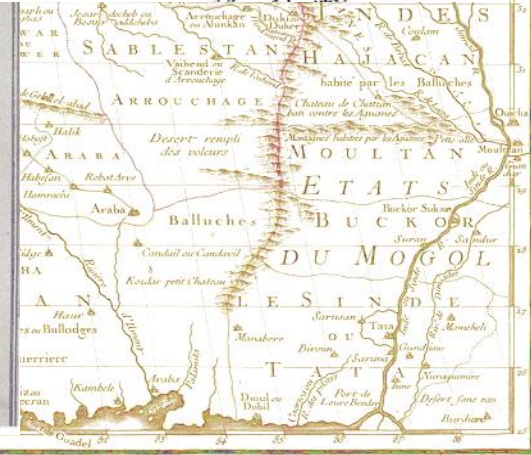
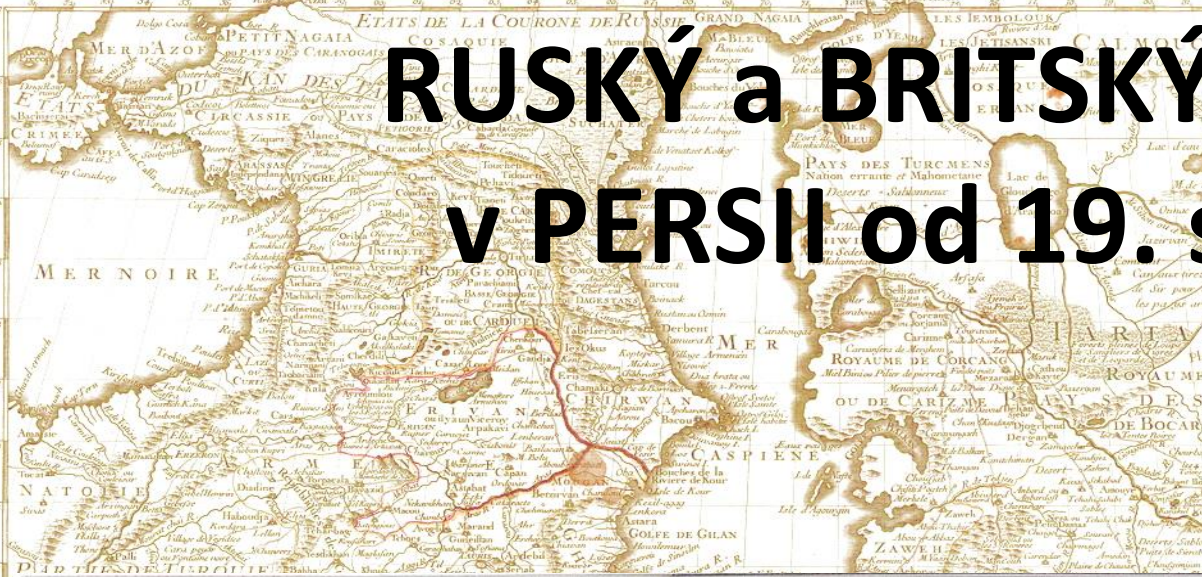
- **Turkické národy**

- Azerové
- Kaškájové
- Turkméni
- Kurdové

RUSKÝ a BRITSKÝ VLIV v PERSII od 19. stol.

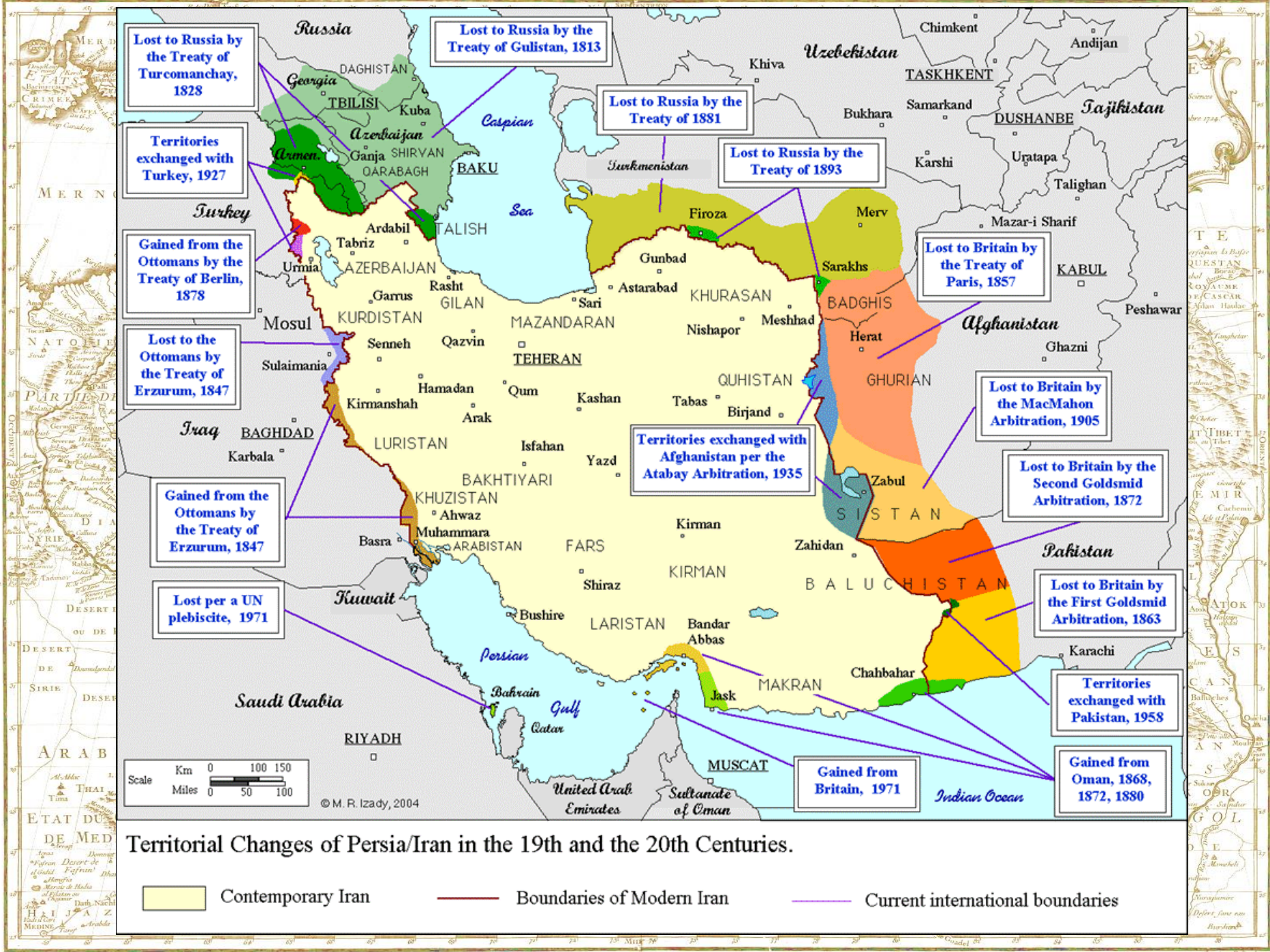

RUSKÝ a BRITSKÝ VLIV v PERSII od 19. stol.

Territorial Changes of Persia/Iran in the 19th and the 20th Centuries.

Contemporary Iran
  Boundaries of Modern Iran
  Current international boundaries

© M. R. Izady, 2004

PERSIE NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

- Značně feudální a nepopulární Kadžárovská dynastie (1794–1925)
- perská konstituční revoluce 1905–1911 – snaha o svržení/omezení moci Kadžárovců a omezení britsko-ruského polokoloniálního vlivu
- těžká sociální situace postavila duchovenstvo do čela nepokojů – ajatolláhové Behbahání a Tabátbái podporují konstituční revoluci, propagují slučitelnost demokracie s islámem
- 1906 - **Mozáffarúdín Šáh** - první ústava a parlament (madžles)
- 1907 - Persie rusko-britskou dohodou rozdělena do sfér vlivu (stoupající zájem o ropu)
- američtí poradci (Schuster, později Millspaugh)
- 1908 - vojenský převrat nového šáha **Muhammada Aliho** – ústava zrušena, později znovu obnovena za posledního Kadžárovce **Ahmada Šáha** – definitivně svržen 1925 Rezá Chánem, vrchním velitelem armády

Poslední Kadžárovci:

OU LE NAGED

BAHRÉIN

ROYAUME DU MASQATI

DYNASTIE PAHLAVÍ

- Rezá Chán Pahlaví
- Původně důstojník ruského kozáckého pluku
- 1921 – vrchní velitel armády
- 1925 se nechává Réza Chán korunovat šáhem a přijal jméno

REZÁ ŠÁH PAHLAVÍ

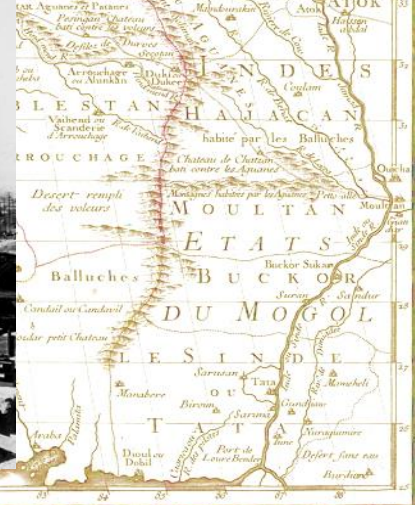
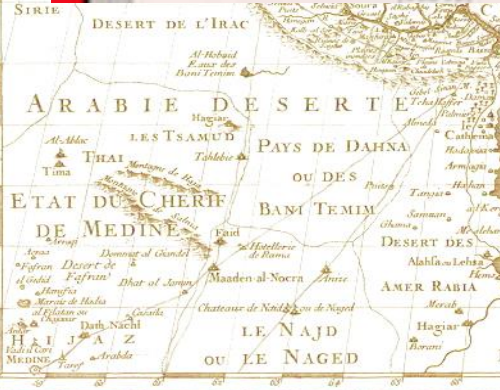

TIME

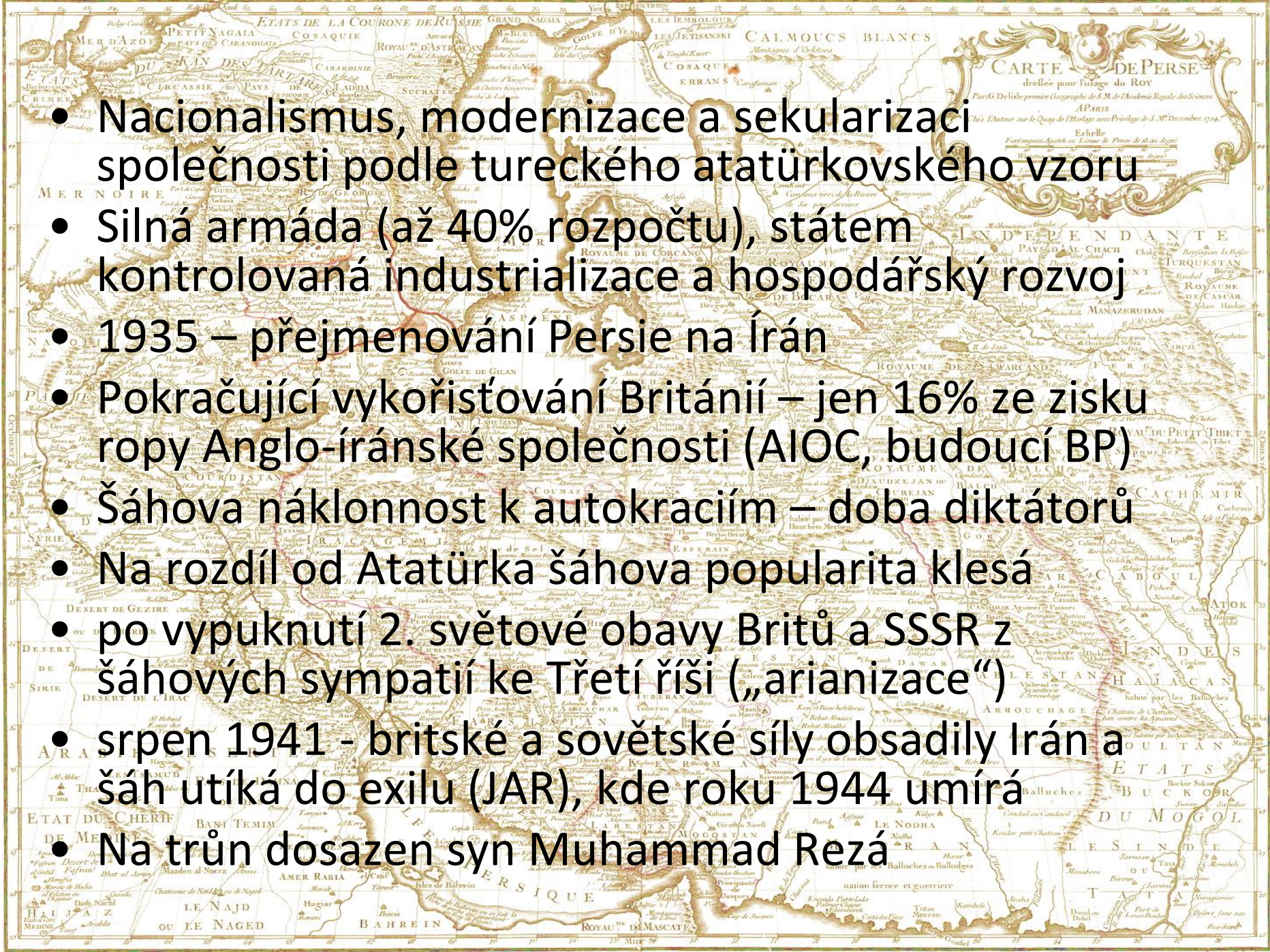
THE WEEKLY NEWSMAGAZINE

IRAN'S REZA SHAH PAHLAVI
He placed both ends until they met.
(Associated Press)

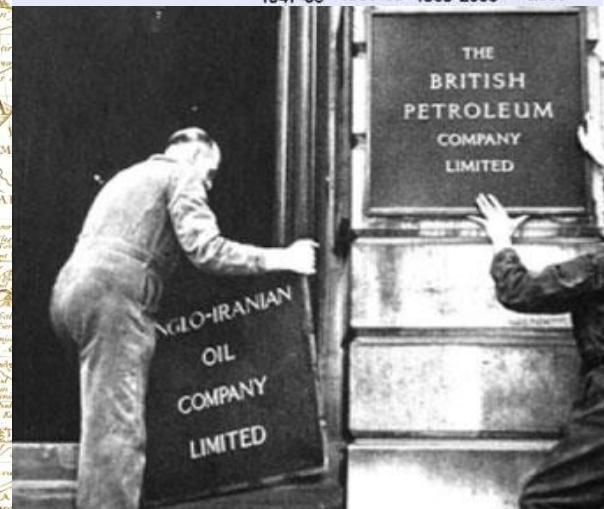

- Nacionalismus, modernizace a sekularizaci společnosti podle tureckého Atatürkovského vzoru
- Silná armáda (až 40% rozpočtu), státem kontrolovaná industrializace a hospodářský rozvoj
- 1935 – přejmenování Persie na Írán
- Pokračující vykořisťování Británií – jen 16% ze zisku ropy Anglo-íránské společnosti (AIOC, budoucí BP)
- Šáhova náklonnost k autokraciím – doba diktátorů
- Na rozdíl od Atatürka šáhova popularita klesá
- po vypuknutí 2. světové obavy Britů a SSSR z šáhových sympatií ke Třetí říši („arianizace“)
- srpen 1941 - britské a sovětské síly obsadily Írán a šáh utíká do exilu (JAR), kde roku 1944 umírá
- Na trůn dosazen syn Muhammad Rezá

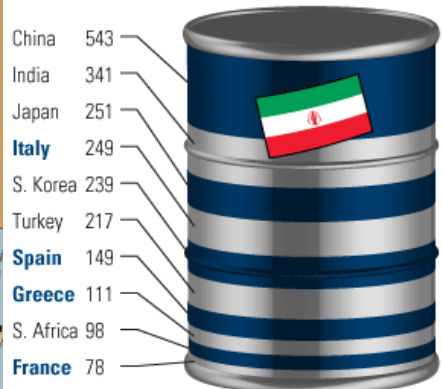

Íránská ropa

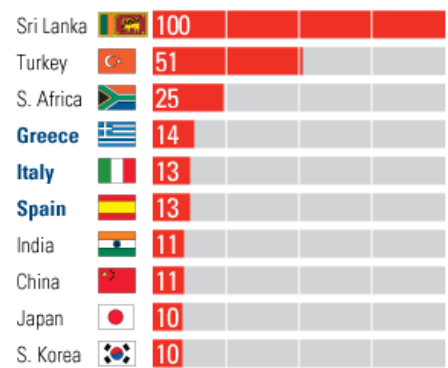

Iran Oil Exports

Top 10 Iranian Oil Importers
(Thousand barrels/day, Q2 '11 Data)

Iran as a Percentage of Total Crude Imported
(January-June 2011)

*E.U. Member States

Source: Reuters, U.S. EIA, IEA

Írán během druhé světové války

IOWA CITY PRESS-CITIZEN

ALLIED FORCES SWEEP ON IN IRAN

Expect Senate Battle On Proposed Tax Bill

MANY OPPOSE REDUCED TAX EXEMPTIONS
 The House of Representatives today passed a bill to reduce tax exemptions for the fiscal year 1945. The measure, which would reduce the exemption for the first \$10,000 of income from \$10,000 to \$5,000, was passed by a vote of 317 to 197. The bill is expected to reach the Senate in the near future.

Child Falls From Moving Auto, Dies
 A young child was killed today when he fell from a moving automobile on a street in Iowa City. The child, who was about 5 years old, was struck by the car as it was turning a corner. The driver of the car was not injured.

BEAVERBROOK SAYS U. S. IN FULL SWING
 Charles E. Beaverbrook, British minister to the United States, today said that the United States is in a "full swing" of production and that the British are doing their best to keep up with the American effort.

Little Resistance Is Encountered In Persian Invasion

As the British and Soviet forces moved into Iran, they encountered little resistance from the German and Italian forces. The British forces, led by General Sir Claude Auchinleck, entered Shiraz on May 20, 1941. The Soviet forces, led by General V. I. Gerasimov, entered Tehran on June 27, 1941. The German and Italian forces, led by General Erwin Rommel, were defeated and evacuated from Iran.

The War Today — by DEWITT MAGNIN
 Occupation of Iran a Master Stroke of Strategy
 The occupation of Iran by the British and Soviet forces is a master stroke of strategy. It has cut off the German supply lines to the Middle East and has opened up the Persian Gulf to the Allies.

Rashid Khatib-Shahidi

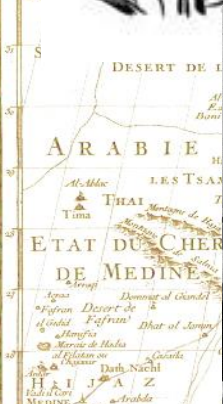
GERMAN FOREIGN POLICY TOWARDS IRAN BEFORE WORLD WAR II

Political Relations, Economic Influence and the National Bank of Persia

I.B.TAURIS

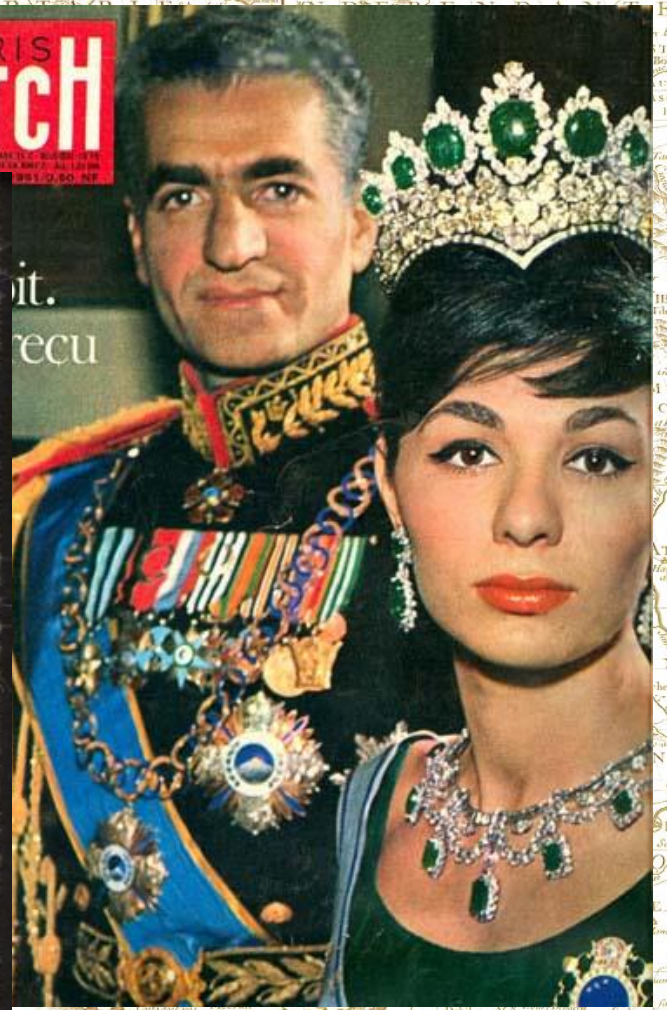
SARDARI THE IRANIAN SCHINDLER

FARIBORZ MOKHTARI

MUHAMMAD REZÁ PAHLAVÍ (1919–1980)

1941 – 50. léta

- dosazen na místo svého svrženého otce, Rezá Šáha Pahlavího
- 1946 Britové odcházejí, ale Rusové zůstávají v Azerbajdžánu, „aby ochraňovali stranu Túde“ – **Íránskou komunistickou stranu (Hezb-e Túde-je Írán)**, ale po konfliktech nakonec také odcházejí
- 1949 je strana Túde obviněna z osnování atentátu na šáha a je zakázána
- Stoupá počet stoupenců znárodnění zahraničních ropných společností – 15. 3. 1951 hlasuje madžles pro znárodnění
- 28. 4. 1951 – premiérem se stává **Mohammed Mosaddek**, žádá o americkou pomoc, ale neúspěšně. Naopak je v rámci McCarthyismu diskreditován
- Mosaddek zůstává velmi populární, omezuje šáhovy pravomoci
- USA a Britové chtějí Mosaddeka sesadit – poprvé neúspěšně, podruhé při operaci „Ajax“ úspěšně – CIA podporuje ajatolláha Kášáního a Ború džerdího a některé další složky, včetně kriminálních gangů
- USA posílí krátkodobě svůj vliv, ale ztratí obecně popularitu jako „ctnostnější varianta“ britského a ruského vlivu – jejich politika začíná být podobně bezohledná

CARTE DE PERSE

dressée pour l'usage du ROY

Par G. Delisle premier Geographe de S.M. de Chastillon Royal des Sciences
APARIS
Chez l'Auteur sur le Quay de l'Horloge avec Privilège de S.M. Décembre 1744

Echelle

Fortissimo Asinth ou Ligne de Po

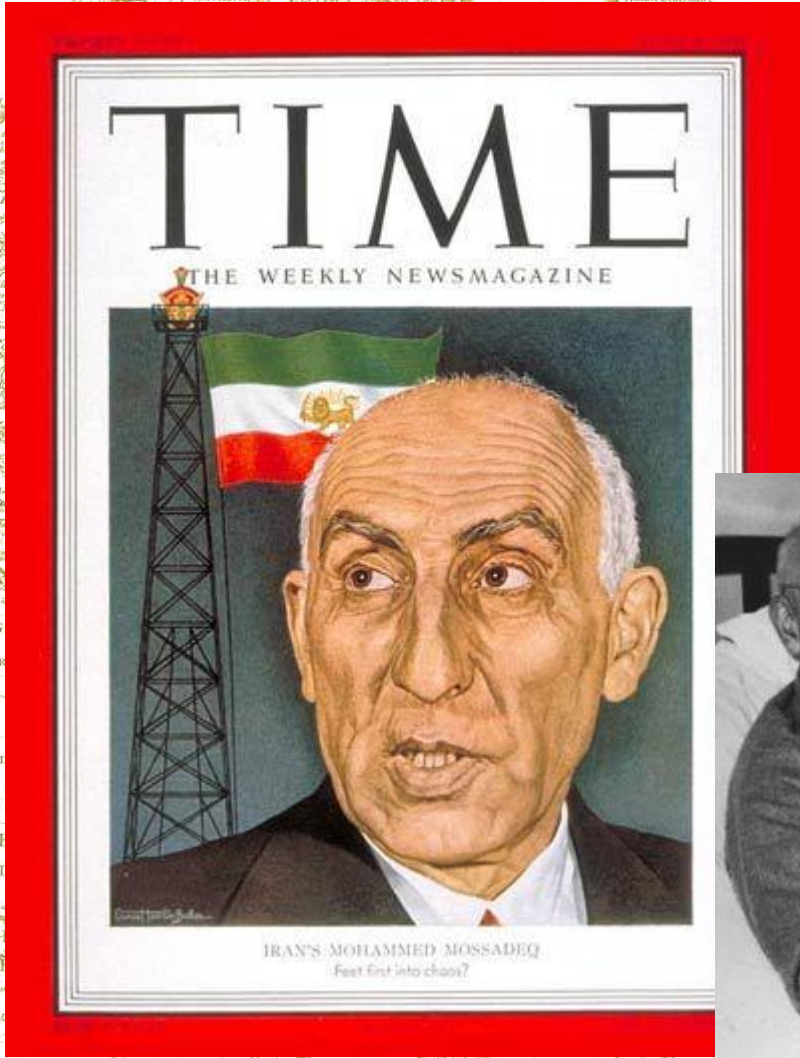
Woratos ou Miles de Reven de

Lignes communes de France de

Mohammad Mosaddek (1882–1967)

Šáhův režim po Mosaddekovi

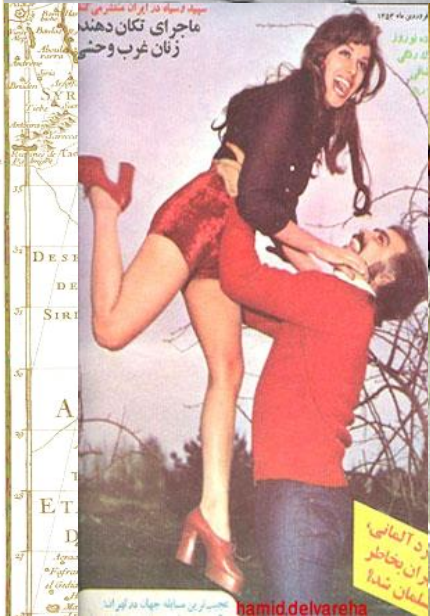
- Sesazením Mosaddeka (domácí vězení, kde zemřel 1964) končí krátké období pluralismu, šáh jedná více mocensky, zakládá loutkové strany, roste moc tajné služby SAVAK
- podpora ze strany USA, Izraele a Západu
- šáh se udržuje u moci jak obratnou diplomacií, tak i tvrdou represí
- tzv. „**Bílá revoluce**“: společenské reformy a modernizace měly z Iránu učinit 6. největší ekonomiku na světě do roku 2000, velká kritika pozemkové reformy
- Šáh vládu neopírá ani tak o islámské základy společnosti, ale o historii Persie
- Postupné odcizování vlády a běžných lidí
- Kritika režimu ze strany stále větší části šiitských duchovních, 1963 vystoupí poprvé veřejně nepřítel známý ajatolláh Chomejní (ajatolláhem se stal v r. 1961 po smrti aj. Borúžerdího), uvězněn, stává se hlavní osobností opozice, 1964 vypovězen ze země (Irák, Turecko, Francie)
- Dokument o životě za šáha: <https://www.youtube.com/watch?v=T4MEJzjltk>

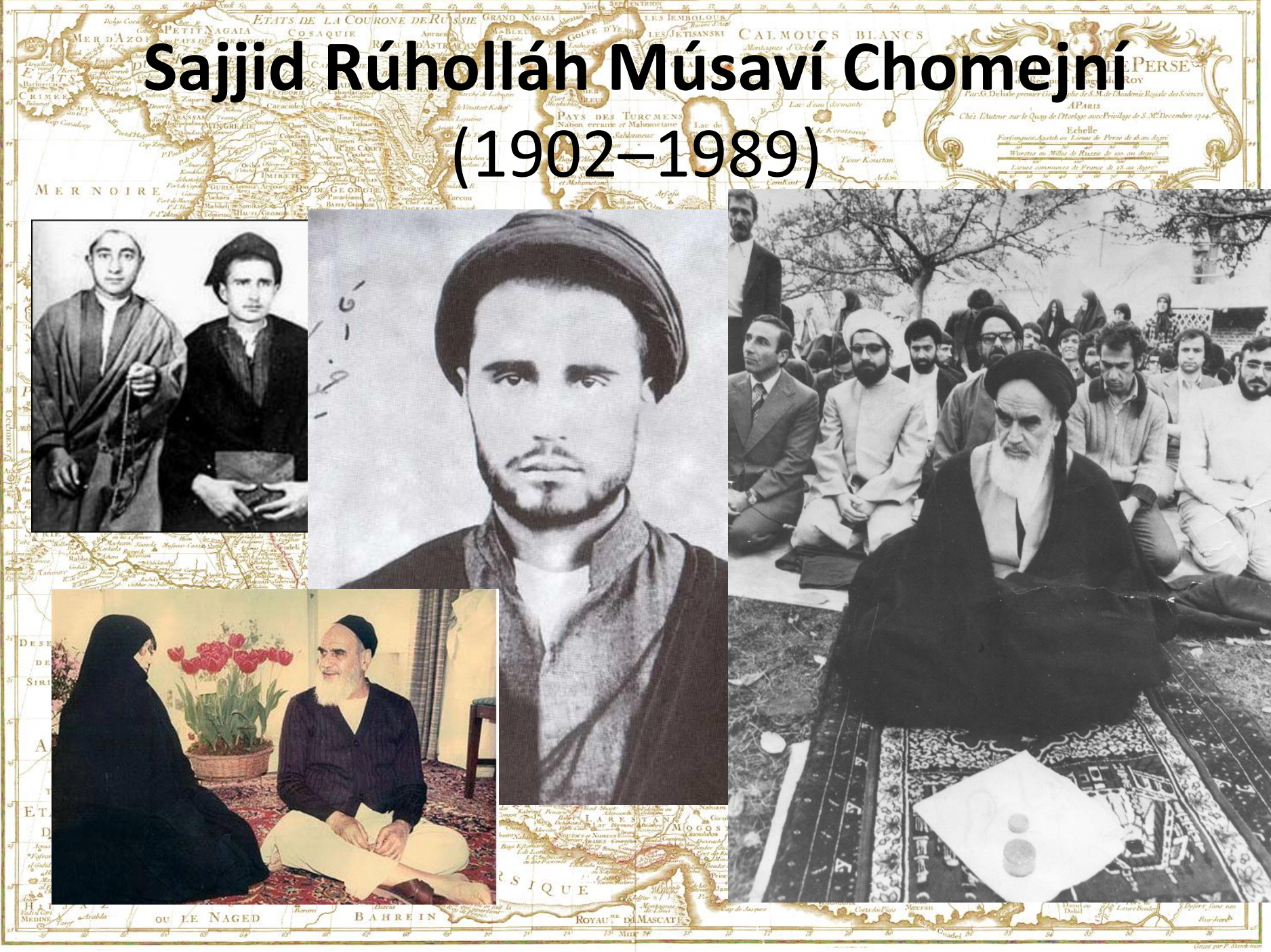
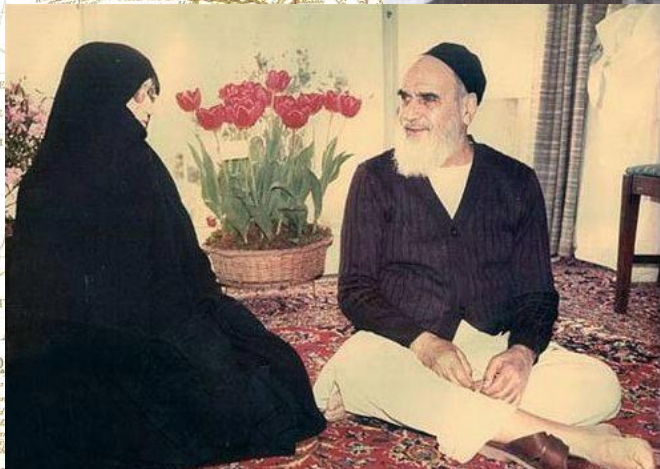
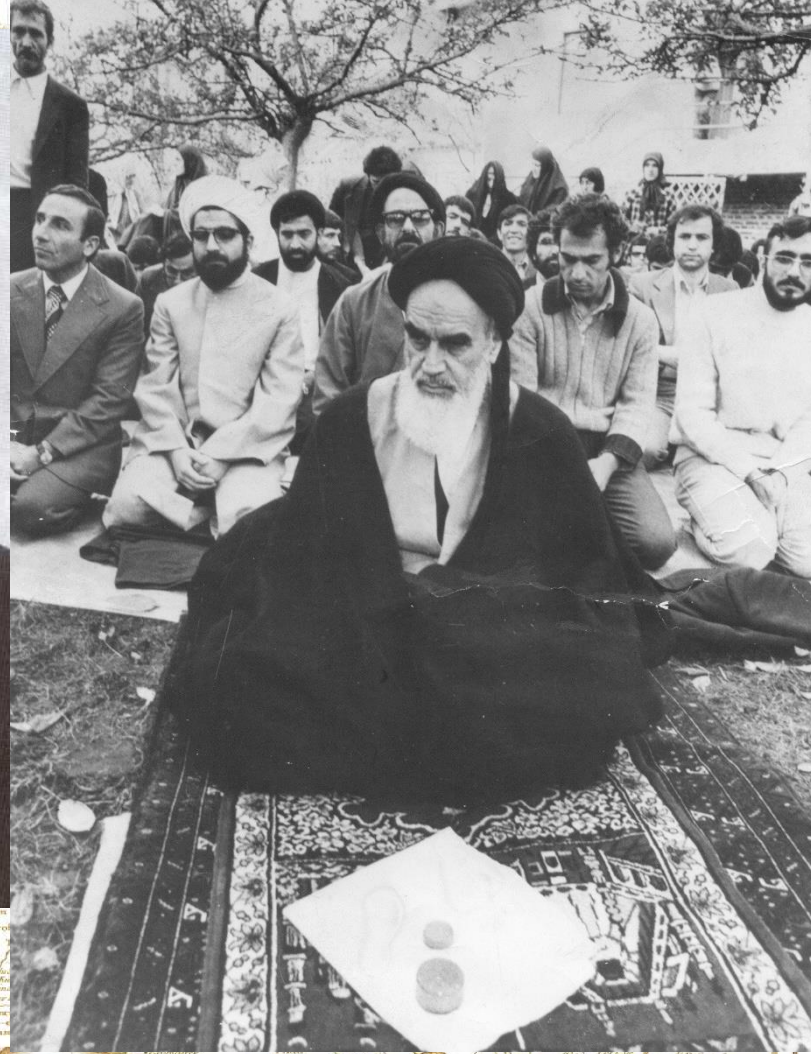
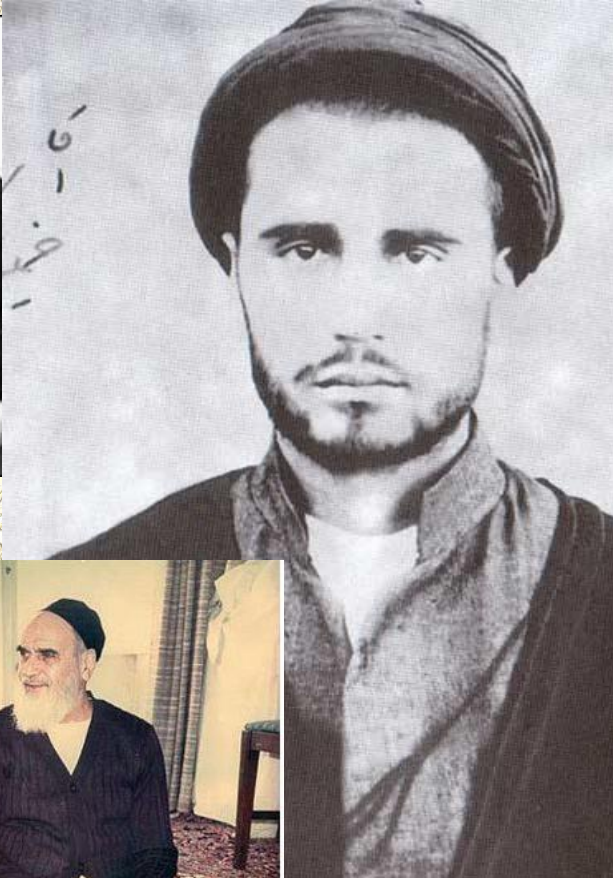

Sekulární městská společnost

Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní (1902–1989)

Chomejního projekt islámského státu

- Šíitské i sunnitské koncepce jsou značně podobné (Maudúdí, Chomejní)
- Moc duchovenstva (Veláját e-Fačíh) – šáhovská monarchie je nepřijatelná

„Islámský stát není despotický, ani absolutistický. Je konstituční. Samozřejmě nikoliv v západním smyslu. Je konstituční v tom smyslu, že vládcí jsou ve své moci a správě vázáni řadou podmínek určených Koránem a sunnou...Islámská vláda je vládou Božího zákona.“

Chomejní (Hókumat e-Islámí)

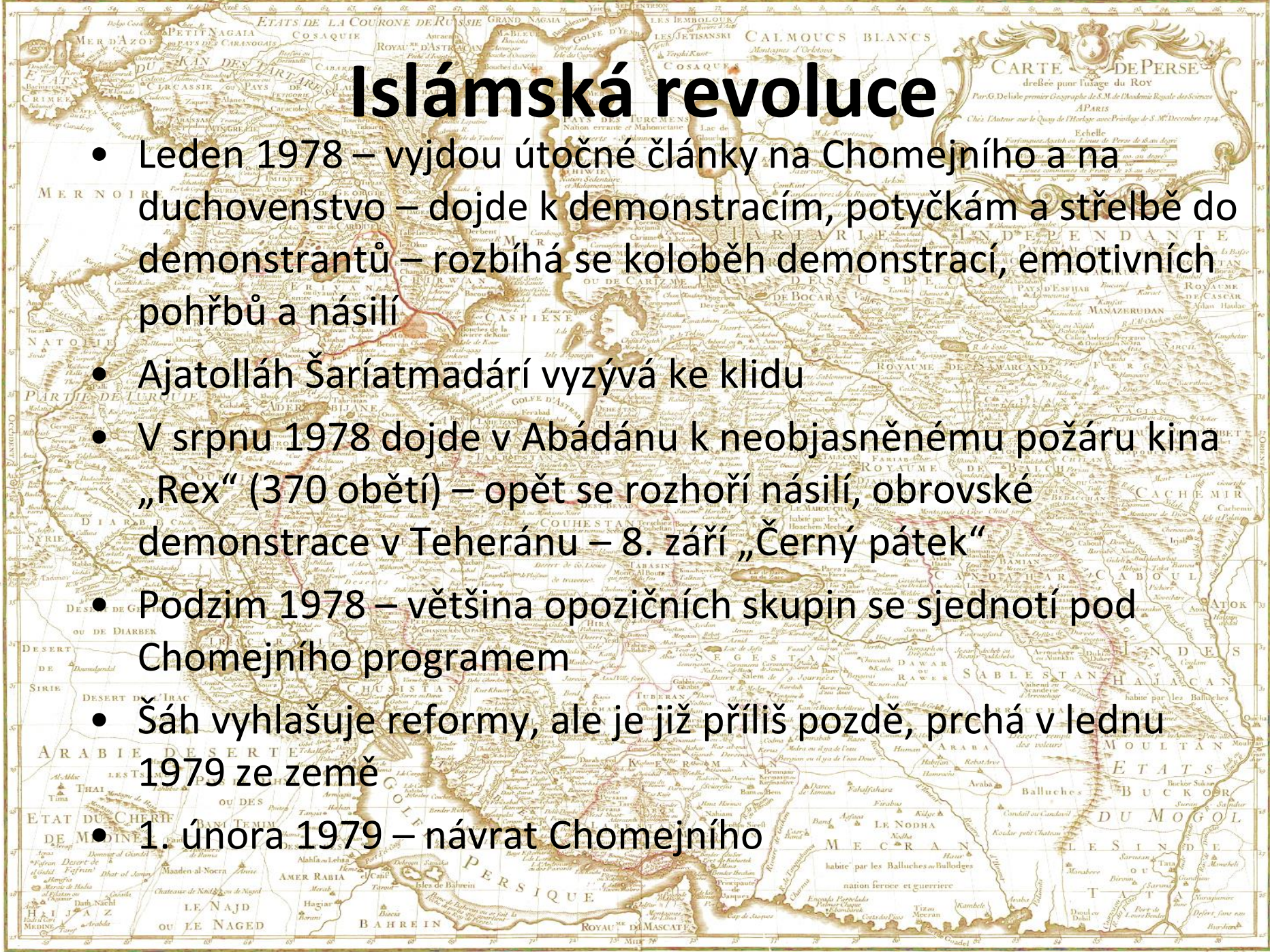
Předvečer islámské revoluce

- Od r. 1963 – prudký hospodářský vzestup země (GDP z 200 na 2000 USD do konce 70. let) – vyšší kontrola na produkci a cenami ropy – přesto dojde k vysoké inflaci
- Velké sociální rozdíly, v zemi žije řada cizinců a Američanů, ale v úplné dobrovolné izolaci
- Stupňují se represe režimu – íránské monarchie – Amnesty zařadila Írán mezi nejvíce represivní režimy. Útlak levicových sil a islámských duchovních. Menšiny ale požívají relativní svobody (to se po revoluci částečně změnilo)
- 1971 – bombastické oslavy 2500 let perské monarchie

Islámská revoluce

- Leden 1978 – vyjdou útočné články na Chomejního a na duchovenstvo – dojde k demonstracím, potyčkám a střelbě do demonstrantů – rozbíhá se koloběh demonstrací, emotivních pohřbů a násilí
- Ajatolláh Šariátmadarí vyzývá ke klidu
- V srpnu 1978 dojde v Abádánu k neobjasněnému požáru kina „Rex“ (370 obětí) – opět se rozhoří násilí, obrovské demonstrace v Teheránu – 8. září „Černý pátek“
- Podzim 1978 – většina opozičních skupin se sjednotí pod Chomejního programem
- Šáh vyhlašuje reformy, ale je již příliš pozdě, prchá v lednu 1979 ze země
- 1. února 1979 – návrat Chomejního

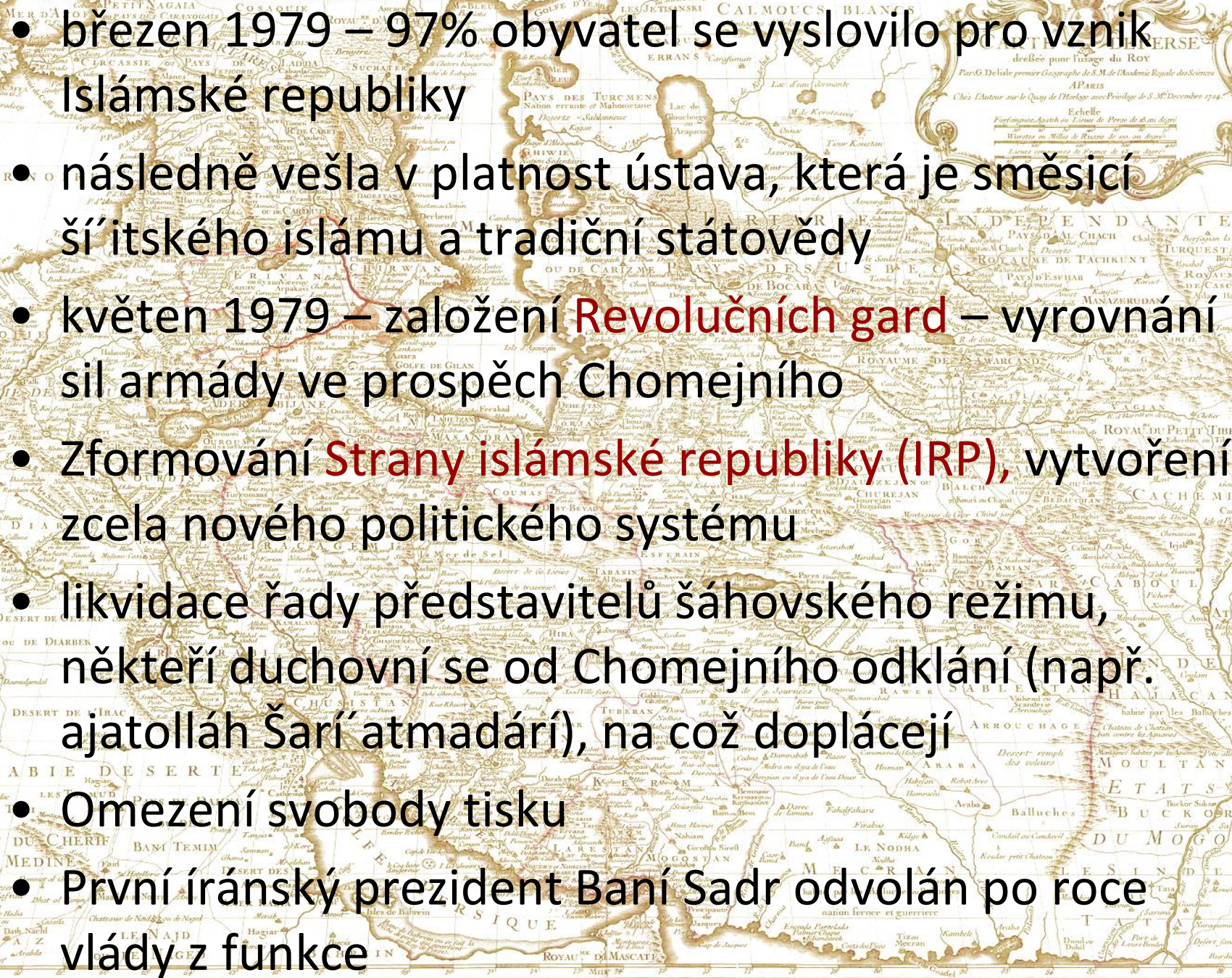

CARTE DE PERSE
dressée pour l'usage du ROY
Par G. Delisle premier Geographe de S.M. de l'Academie Royale des Sciences
A PARIS
Chez l'Auteur sur le Quay de l'Horloge avec Privilège de S. M. le 20 Decembre 1744

Echelle
Fortissimo, Apollon ou Lignes de Perse de 6 au degré
Wieratos ou Miles de Russie de 600 au degré

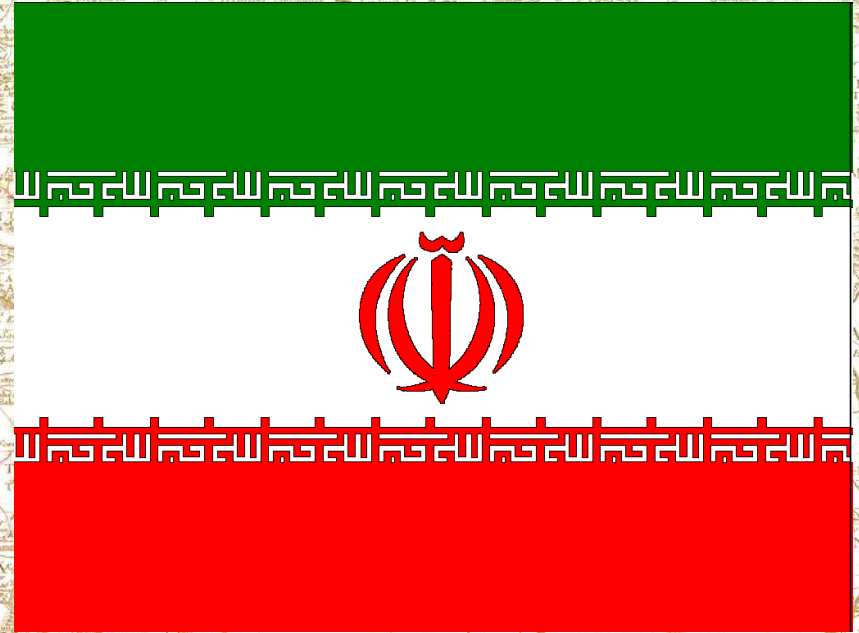

-
- březen 1979 – 97% obyvatel se vyslovalo pro vznik Islámské republiky
  - následně vešla v platnost ústava, která je směsicí ší'itského islámu a tradiční státovědy
  - květen 1979 – založení **Revolučních gard** – vyrovnání sil armády ve prospěch Chomejního
  - Zformování **Strany islámské republiky (IRP)**, vytvoření zcela nového politického systému
  - likvidace řady představitelů šáhovského režimu, někteří duchovní se od Chomejního odklání (např. ajatolláh Šarí'atmadarí), na což doplácejí
  - Omezení svobody tisku
  - První iránský prezident Baní Sadr odvolán po roce vlády z funkce

Nová symbolika Islámské republiky Írán

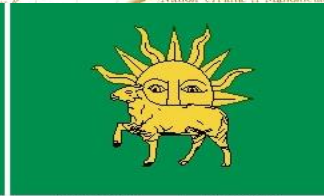

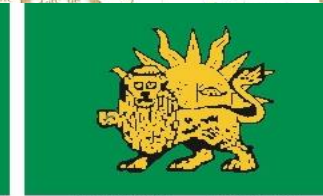
Vývoj perské a íránské vlajky

SAFAVID Dynasty 1502-1524
Ismail I

SAFAVID Dynasty 1524-1576
Shah Tahmasp I

SAFAVID Dynasty 1576-1747
Shah Ismail II

AFSHARID Dynasty 1736-1747
Nader Shah, Royal Standard

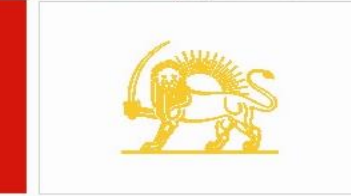
AFSHARID Dynasty 1737-1796
Imperial Standard & State flag

ZAND Dynasty 1750-1794

QAJAR Dynasty 1790-1906
Mohammad Khan Qajar

QAJAR Dynasty 1906
Fat'h Ali Shah Qajar

QAJAR Dynasty 1906
d.r. Nasser al-Din Shah Qajar

QAJAR Dynasty late 1906-1906
d.r. Mozaffar al-Din Shah Qajar

QAJAR Dynasty 1906

QAJAR Dynasty 1906-1910

QAJAR Dynasty 1906-1925

PAHLAVI Dynasty 1925-1964

PAHLAVI Dynasty 1964-1979

BAKHTIAR Ministry 1979-1980

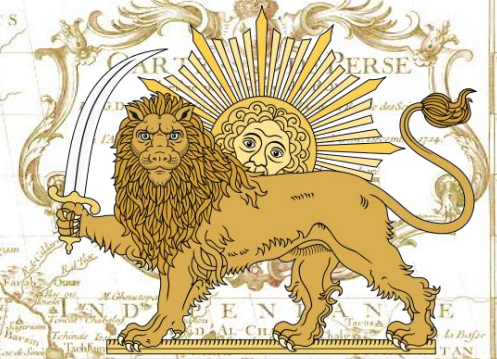

ISLAMIC REPUBLIC of IRAN
1980-p resent

LEV a SLUNCE

- Nejrozličnější významy
- Starobabylonský a astrologický symbol
- Bůh slunce (šamaš)
- Později asociován s islámem
- Lev je stát, slunce islám

Hlubší důsledky islámské revoluce

- Samotná revoluce i specifický model vlády přispěl k přesvědčení Íránců o vlastní jedinečnosti a kulturním významu – de facto jediný moderní funkční model islámského státu (sunnitské pokusy uspěly jen částečně – Pákistán, Súdán, Muslimské bratrstvo – nebo zkrachovaly)
- Vytvoření fungující alternativy západním i komunistickým hodnotám (nejvíce voleb na BV po Izraeli, jistá možnost opozice – jak v kléru, tak i mimo něj – např. Širín Ebádiová)
- Ventilovala rozhořčení z despotické monarchie a více i méně oprávněné pocity rozhořčení vůči Západu
- Inspirovala zahraničí, či přímo ovlivňování cizí politiky (libanonský Hizballáh, Sýrie, Irák, ...)
- Zdaleka ne všichni šíříte touží po íránském modelu – viz vlastní centrum ší'ismu v Iráku

Kontroverze islámské republiky

Revoluční gardy – Pásdárán (IRGC)

- IRGC - Islamic Revolutionary Guard Corps
- De facto protiváha armádě (dříve opora šáhovského režimu) a ochrana režimu
- Podřízené přímo *rahbarovi* a paralelní vůči armádě (per. *Arteš*)
- Až čtvrt miliónu členů

Who was Qassem Soleimani?

- March 1957:** Born in Kerman Province, southeast Iran
- 1978:** Organises protests against the Shah as Iranian Revolution breaks out
- 1980-88:** Ascends ranks of the military and emerges a hero of the Iran-Iraq war for his cross-border campaigns into Iraq
- 1998:** Appointed head of the Quds Force
- 2005:** Soleimani extends Iranian influence into Iraqi politics in 2005 under the leadership of Prime Ministers Nouri al-Maliki and Ibrahim al-Jaafari, in an attempt to counter US influence
- 2007:** Quds Force blamed for bombing in Karbala that killed 5 US troops
- 2011:** Sends militia groups into Syria to support Bashar al-Assad
- 2012:** Rumoured dead following a 2012 bombing in Damascus that killed Assad's top aides
- 2014:** Controlled some groups of the Iraqi Shia paramilitary group Hashd al-Shaabi (PMF) in the fight against IS
- 2019:** Tehran announces it foiled an Israeli and Arab assassination plot against Soleimani
- January 3, 2020:** Killed alongside 6 others in a US airstrike at Baghdad's international airport

Esmáíl Ghání (nástupce Solejmáního v čele „Jeruzalémských sil“)

Hosejn Salámí (hlavní velitel IRGC)

Struktura Revolučních gard

1. Nejvyšší duchovní vůdce (Chamenei)

2. Tomu podřízeno **Velení revolučních gard**

Složky:

1. Jeruzalémské (Quds) síly – zahraniční operace, koordinace s Hizballáhem

2. Vlastní zpravodajská služba

3. Vlastní pozemní, námořní a letecké síly

4. Dobrovolné milice basídž

5. Chatam al-Anbija – stavební ředitelství (energetické a dopravní projekty)

6. Další obchodní útvary a nadace

ÍRÁNSKO-IRÁCKÁ VÁLKA (1980–1989)

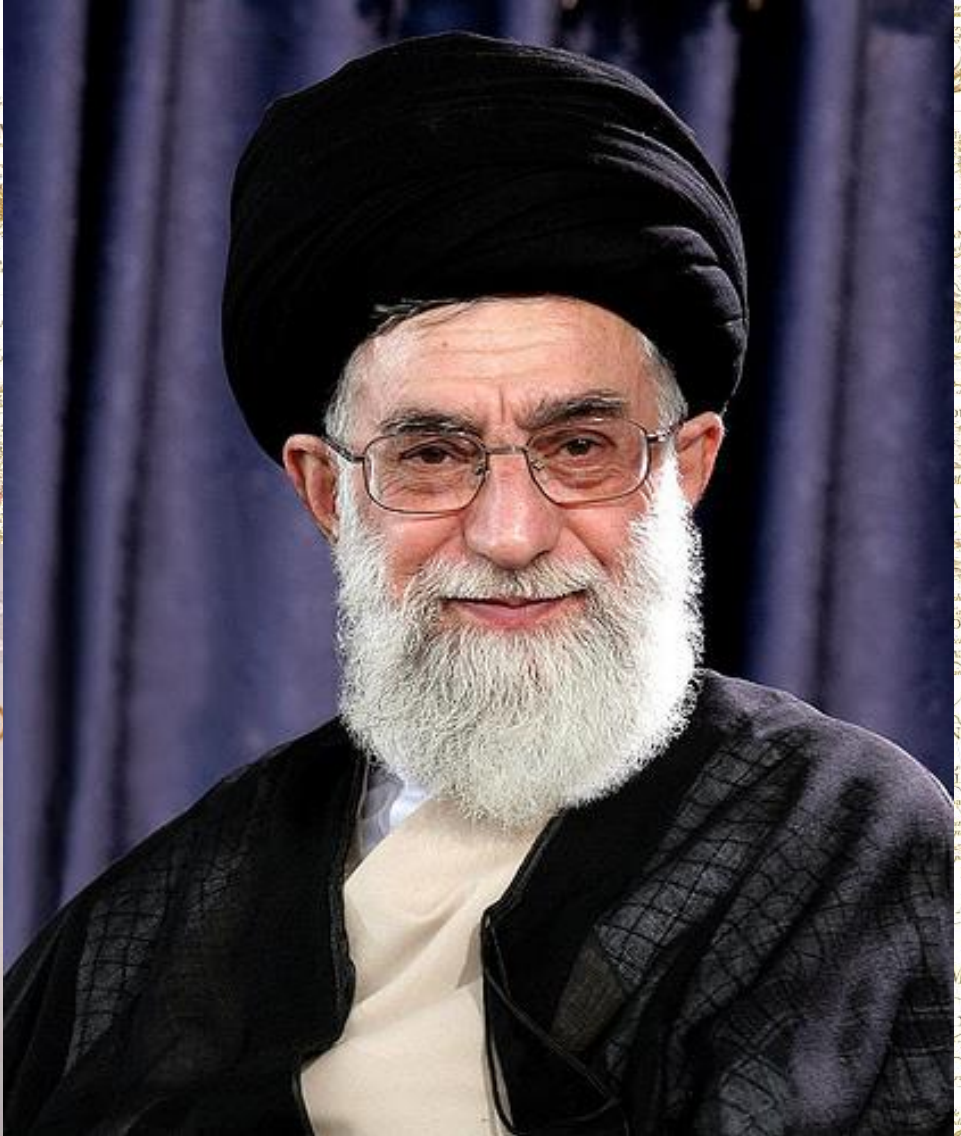
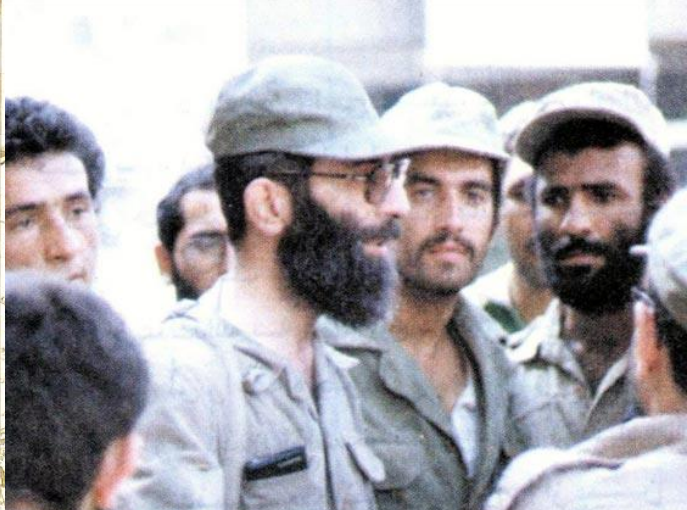

Konec 80. let a Chomejního smrt

- Srpen 1988 – konec války
- únor 1989 – fatwa proti Rusydiemu – posílení vlastní pozice v islámu,
- Chomejního dopis Gorbačovovi
- Zbavení nástupnictví **ajatolláha Montazerího**, nahrazen prezidentem **Chameneím**, na jeho místo nastoupil **Rafsandžání** – odstraňování následků války, rekonstrukce poškozené ekonomiky
- **3. června 1989** Chomejní umírá
- Na Montazerího navázal **ajatolláh Sáne'í** – fatwa proti jaderným zbraním a proti sebevražedným atentátům
- Do Íránu proudí uprchlíci z Iráku a Afghánistánu

Sajjid Alí Chameneí (1939)

Akbar Hášemí Rafsandžání (1934-2017)

- Prezidentem 1989-1997
- Zastávce ekon. reformem a méně konfrontačního přístupu
- Mírné zlepšení ekon. situace, hlavně venkova. zlepšení situace žen
- Rahbar se spíše stahuje do pozadí a zasahuje jen občas

Muhammad Chátamí (1943)

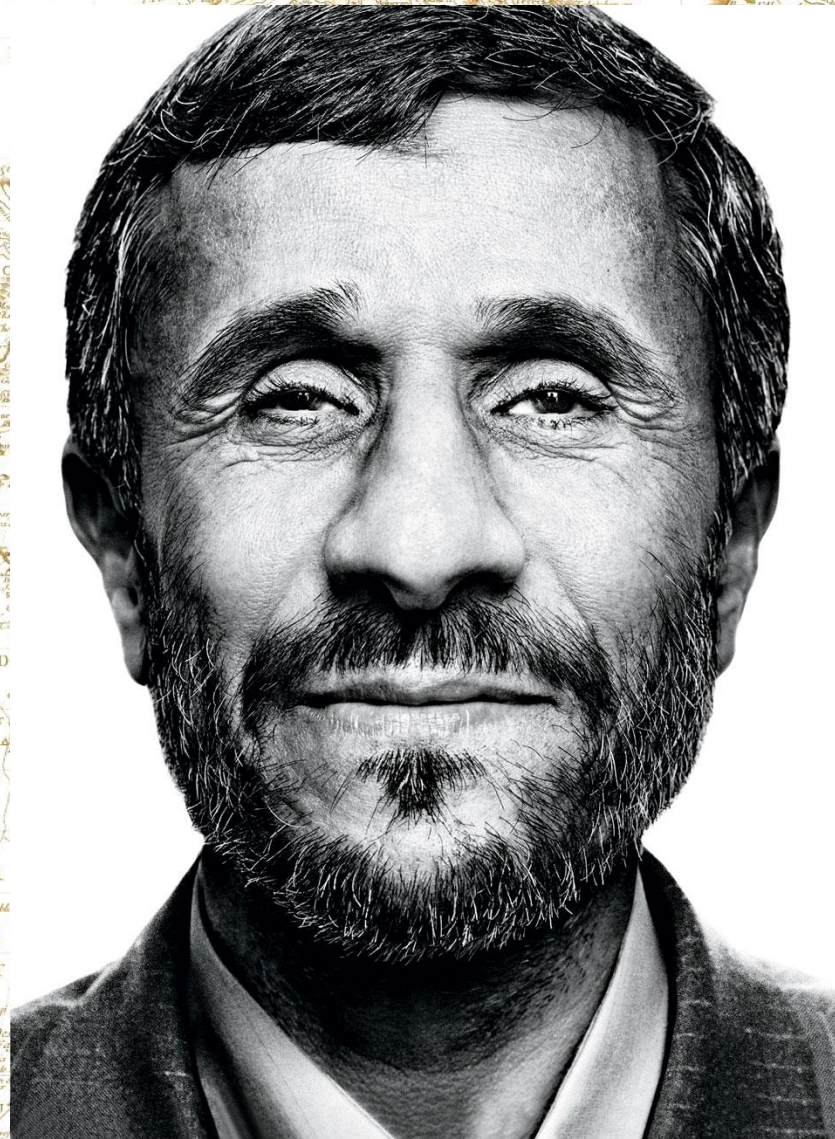
JOHN F. KENNEDY

- Prezidentem 1997–2005
- Pokračovatel politiky Rafsandžáního
- Důraz na zákonnost (vs. mimosoudní represe)
- stavěl se do viditelné opozice vůči teokratickým institucím, hlavně vůči Radě dohlížitelů.
- Spřátelil si významné světové politiky a naopak odmítl podporovat extrémisty
- On sám podporoval navázání diplom. vztahů s USA, ale to nebylo průchozí přes konzervativce, na které často narážel
- Z počátku jeho vlády větší svoboda tisku
- Po roce 2000 nárůst zbrojních ambicí Íránu a posílení jaderného programu

Mahmúd Ahmadínežád (1956)

- 2005–2013
- Důraz na chudé a venkov
- Populismus, provokativní rétorika
- Komplikace vztahů Írán-Západ, vyhocení diskuse ohledně jaderného programu
- Posílení sankcí vůči Íránu
- Jeho konflikty s klérem a rahbarem

Konfliktní body iránsko-amerických vztahů

- Podpora šáhovského režimu, využívání Íránu a vměšování se do jeho politiky (hlavně svržení Mosaddeka)
- Po r. 1979 – tvrdá protiamerická rétorika („Velký satan“)
- Obsazení americké ambasády v r. 1979, rukojmí a přerušení diplomatických styků
- Bombové útoky Hizballáhu na US Marines a útok na US ambasádu v Libanonu - 1983
- Americké podněcování nepokojů v Íránu, podpora Saddáma Husajna během války s Íránem
- V roce 1986 bylo zjištěno, že Reaganova administrativa prodávala ilegálně zbraně Íránu a z výtěžku financovala Contras v Nikaragui.
- Útoky na iránské lodě v Perském zálivu
- 1988: Sestřelení civilního letu 655 křižníkem USS Vincennes
- Bushova rétorika „Osy zla“ (2002)
- Ostrý antisionismus Íránu (hlavně Ahmadínežád)
- Vliv iránského exilu a zjednodušování iránské reality a politického systému
- řada dalších incidentů...

Možnost zlepšení iránsko-amerických vztahů

- Špatná reflexe reformních prezidentů Západem po 9/11 (Írán otevřeně odsoudil útoky, Iránci cítili sounáležitost s USA, výrazně odlišné postoje od arabského světa atd.),
- Na sklonku roku 2001 Írán citelně pomohl USA v boji proti Tálibánu a při jednání se Severní aliancí
- Po dobytí Bagdádu v r. 2003 Bush ignoroval nabídku Íránu k bilaterálním rozhovorům prostřednictvím Švýcarska o jaderném programu a možném uznání Izraele
- Odstranění Saddáмова režimu výrazně zlepšilo iránskou geopolitickou situaci – posílila obavy z Íránu
- Nová reálná možnost dialogu až s prezidentem Rouháním

„Zelená revoluce“

- Červen 2009 – série protivládních protestů v souvislosti s 2. volebním obdobím M. Ahmadínežáda, kdy byl poražen reformní kandidát Mír Hosejn Músáví.
- Músáví označil výsledky za zfalšované, což zaktivizovalo hlavně lidi ve městech
- Demonstrace, nepokoje, následně krveprolívání a represe
- Proti demonstrantům posléze vystoupil rahbar, což znamenalo konec a potlačení revoluce

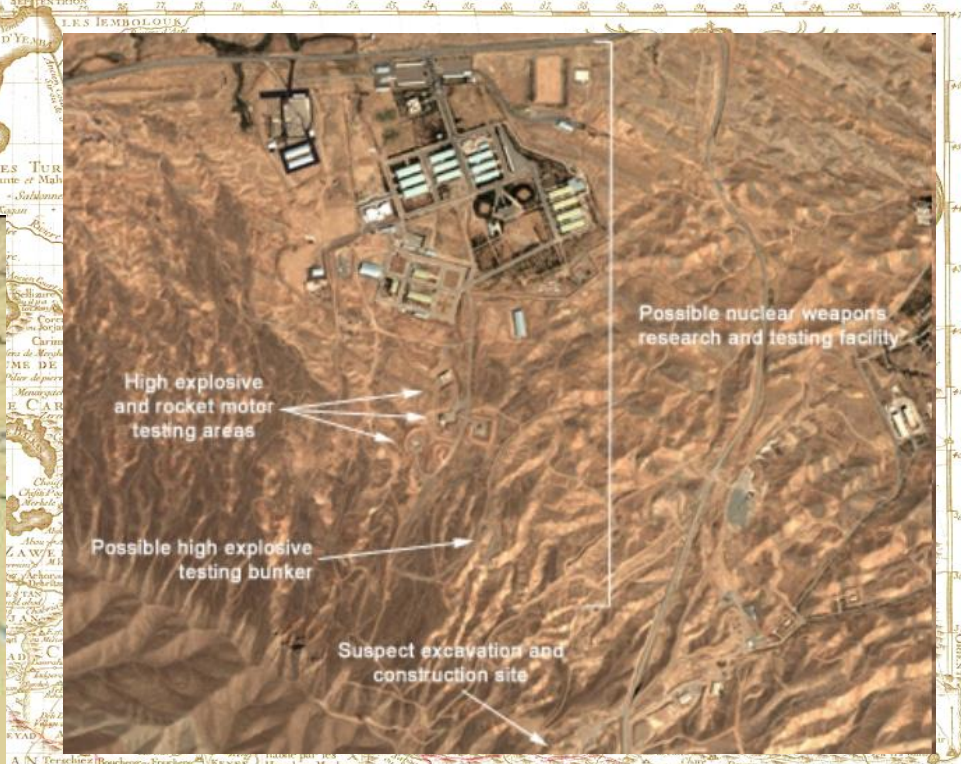
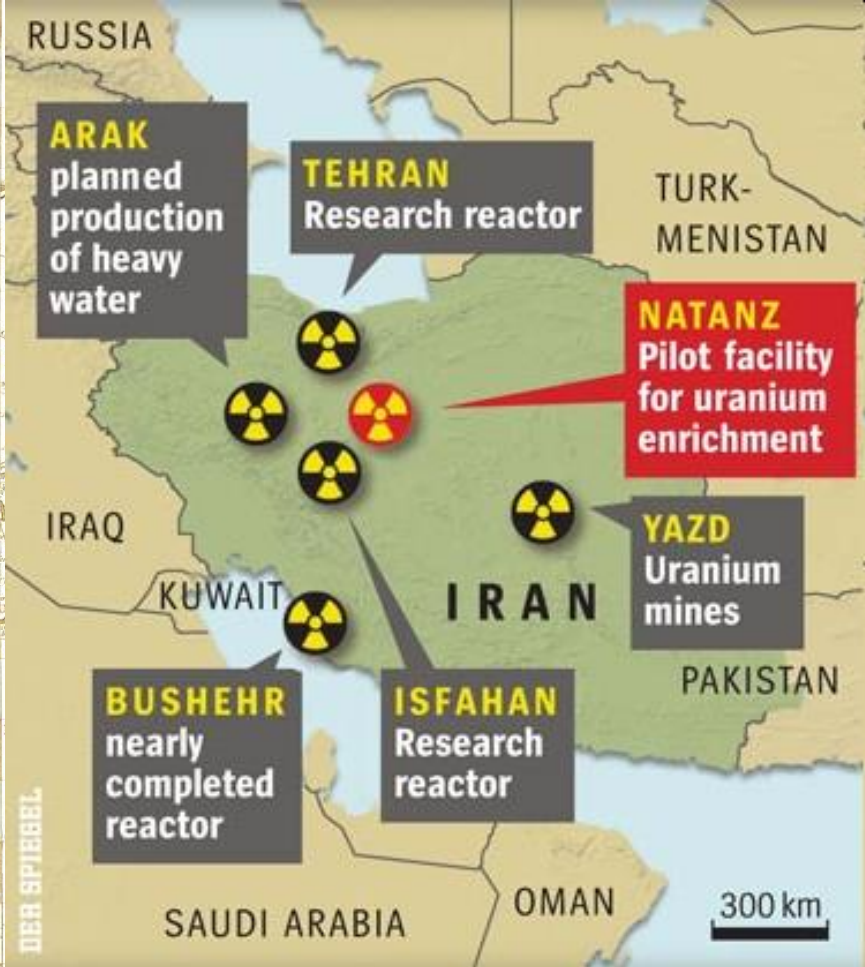

Íránský jaderný program

- Jaderné ambice má Írán už od šáhovských dob
- Dlouhodobé podezření íránského režimu z vývoje jaderných zbraní, přestože to režim popírá (+ fatwy proti jaderným zbraním)
- MAAE nenašla žádné důkazy vývoje zbraní, ale zato nenahášené jaderné zóny (Arak, Natanz)
- 2005 – MAAE prohlásila, že Írán nesplnil bezpečnostní opatření a RB OSN vyzvala k zastavení obohacování uranu a zavedla sankce
- Odpor vůči programu hlavně ze strany Izraele, vraždy vědců
- Jaký je charakter potenciální íránské jaderné zbraně?

Íránský vliv a spojení (2017)

Iran's influence

Turkey

The two countries have trade relations however disagree over the future of the Assad regime in Syria

Afghanistan

Iran both provides assistance to the Afghan government and maintains close ties with Taliban groups

Pakistan

There is economic cooperation with the administration and a willingness to cooperate militarily

Lebanon

Iran wields far-reaching influence through its proxy Hezbollah, including on the country's internal politics

Iran

UAE

The two nations have close trade relations

Syria

Iran is a military and political patron of the Assad regime, and is cooperating with Russia on a future peace deal

Iraq

Iran is a major trade partner, cooperates in war against ISIS

Qatar

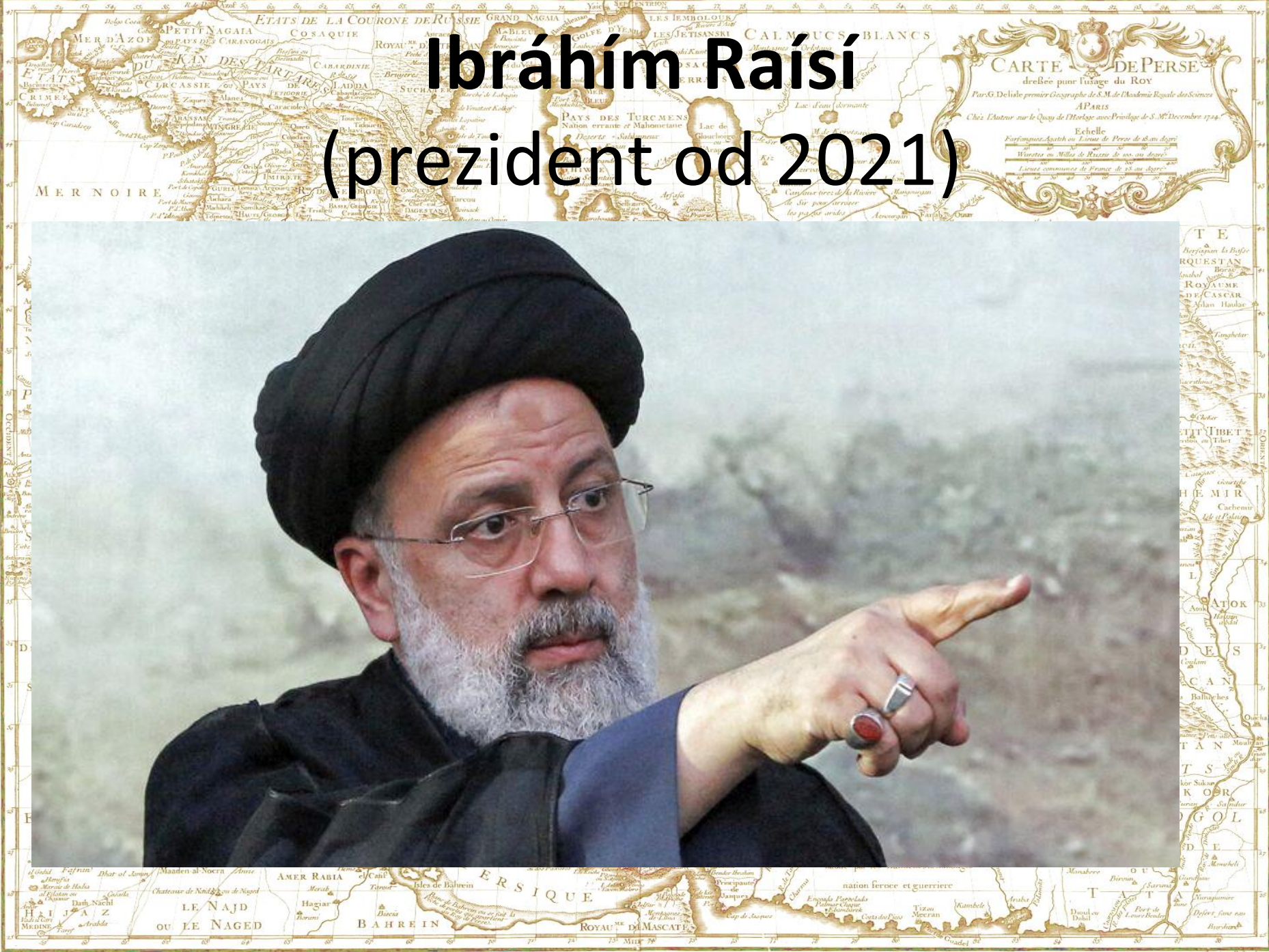
Iran is both an economic and military partner. The two nations also share ownership of the world's largest gas field

Yemen

Iran supports Houthi forces in its war against the government and allied Saudi forces

Ibráhím Raísí (prezident od 2021)

Děkuji za pozornost!

Pro další informace sledujte:

<http://blizky-vychod.blogspot.com>

Publikace:

- *Judaismus a politika v Izraeli* (2002, 2009)
- *Izrael a Palestina* (2005)
- *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu* (2007)
- *Rabíni naší doby* (2010, spoluaut.)
- *Dějiny moderního Izraele* (2011)
- *Lidé svatých zemí* (2012)
- *Rabbis of our Time* (2015, Routledge)
- *Korán, meč a volební urna* (2020)

